

משמעויות הנסיגה של ארצות הברית מאפגניסטן בתום שני עשורים למלחמה הכלל-עולמית בטרור

עמית איילון, עדו גדי רז וברוך עמיאל

אוניברסיטת רייכמן, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת רייכמן

פיגועי ה-11 בספטמבר 2001 הביאו לשינוי תודעתי בקרב הממשל האמריקאי. ארצות הברית הובילה את הלחימה בטרור, ובתוך כך פגעה בארגון אל-קאעדה האחראי להתקפות הקטלניות ובמשטר הטאליבאן שהעניק מקום מבטחים לפעילותו באפגניסטן. העמקת המחויבות של ארצות הברית ובעלות בריתה לשיקום אפגניסטן, לצד איום הטרור העולמי שהתחדש והתגבר, הביאו להארכת המלחמה.

ב-29 בפברואר 2020 נחתם הסכם דוחה בין ארצות הברית לטאליבאן. ארצות הברית התחייבה להסגת כוחותיה הצבאיים בתמורה להבטחת הטאליבאן שלא יסייע לארגוני טרור, ואל-קאעדה בראשם, לפעול מאפגניסטן. בנובמבר 2020 דחה ממשל ביידן את תאריך הנסיגה, שהתרחשה על רקע המלחמה בין כוחות הצבא האפגני וארגון הטאליבאן ברחבי המדינה. ב-30 באוגוסט 2021, לאחר שני עשורים של לחימה כלל-עולמית בטרור, הכוחות האמריקאיים יצאו מאפגניסטן.

סיום מלחמתה ארוכת השנים של ארצות הברית בטרור מפנה את הדרך להתמודדותה עם איומים חדשים. עליית משטר הטאליבאן לשלטון לצד פעילות הטרור של דאע"ש וח'וראסאן מעוררים שאלות בנוגע לעתידה של אפגניסטן. רווחיו של הטאליבאן עלולים להיות מתורגמים לרווחיהן של תנועות קיצוניות בכלל ותנועות ג'האד בפרט. מאמר זה סוקר את משמעויות הנסיגה האמריקאית תוך בחינת מדיניות החוץ באפגניסטן לאורך כהונותיהם של ארבעת נשיאי ארצות הברית בשנים 2001-2021.

מילות מפתח: אפגניסטן, טאליבאן, ארצות הברית, נסיגה, טרור, דאע"ש, אל-קאעדה.

מבוא

איום הטרור מצד ארגון אל-קאעדה מתוך אפגניסטן אומנם צומצם, אולם הצרכים והאתגרים החדשים שנולדו עקב הדומיננטיות האמריקאית במרחב הטריטוריאלי חייבו פיתוח אסטרטגיות חדשות שחרגו מהמאמץ המלחמתי.

הנשיא ג'ורג' בוש

פיגועי ה-11 בספטמבר אירעו בתחילת כהונתו של הנשיא הרפובליקני ג'ורג' ווקר בוש ב-2001, ועיצבו במידה ניכרת את המדיניות האמריקאית בלוחמה בטרור בשנות נשיאותו. בהתקפות הטרור הקטלניות ביותר שידעה ארצות הברית בשטחה קיפחו את חייהם 2,977 איש, אלפים נפצעו. בין הנפגעים היו אנשים מ-80 מדינות. הצלחתם של ארגוני הטרור לפגוע במעוזי האומה האמריקאית בצורה מדויקת וחסרת תקדים הנחיתה מהלומה על תודעתם של בכירי הממשל והעם האמריקאי והולידה סימני שאלה רבים. הפיגועים נתפסו כאיום על דרך החיים האמריקאית ועל ערכי הדמוקרטיה המערבית. בהובלת ארצות הברית העולם התאחד במטרה להילחם במלחמה הראשונה בטרור, ובתוך כך הפך הטרור לאיום המרכזי שסביבו גיבשו ארצות הברית ובעלות בריתה את מדיניות החוץ שלהן בשנים שלאחר מכן (Bush, 2001; Biden, 2021b).

ארצות הברית השיקה קמפיין עולמי נגד הטרור, שבו ביקשה להשיג חמישה יעדים עיקריים: הראשון, הגנה על המולדת מפני התקפות טרור נוספות; השני, הפלת משטר הטאליבאן באפגניסטן; השלישי, הבסת ארגון אל-קאעדה ונטרול יכולתו לבצע התקפות טרור; הרביעי, הרתעת גורמי טרור ומדינות תומכות טרור מתכנון או מביצוע תקיפה עתידית בארצות הברית או כנגד אינטרסים אמריקאיים; החמישי, פעולת נקמה על אובדן חיי אדם וחטירה לצדק עבור העם האמריקאי באמצעות הבאת הגורמים האחראיים לדין, ובראשם מנהיג ארגון אל-קאעדה אוסאמה בן לאדן (Biden, 2001; Bush, 2021b).

ארגון הטאליבאן עלה לשלטון באפגניסטן ב-1996, בתום ארבע שנות מלחמת אזרחים בין קבוצות המוג'אהדין. מנהיג ארגון אל-קאעדה אוסאמה בן לאדן חזר באותה שנה לאפגניסטן מסודאן, שם שהה בשנות ה-90. מאז סיפק הטאליבאן לארגון אל-קאעדה מקום בטוח לפעילויותיו, לרבות גיוס ואימון מעל עשרת אלפים פעילים באפגניסטן. התקפות הטרור שביצע הארגון בשנים שלאחר מכן היו הרסניות וגבו את חייהם של אמריקאים רבים. נשיא ארצות הברית דאז ביל קלינטון השיק קמפיין נגד הטאליבאן, שכלל ניסיון לגייס את ערב

ב-30 באוגוסט 2021 השלימה ארצות הברית את נסיגתה מאפגניסטן, בתום שני עשורים למלחמתה בטרור. פיגועי ה-11 בספטמבר 2001 הביאו לשינוי תודעתי בקרב הממשל האמריקאי, שהתבטא בתפנית מכרעת במדיניות החוץ של ארצות הברית ובעלות בריתה. המרדף אחר ארגוני הטרור האחראים להתקפות הקטלניות, כמו גם אחר המדינות והמשטרים שהעניקו להם מקלט החל בעידן הנשיא ג'ורג' בוש הבן ונמשך לאורך כהונתיהם של הנשיאים אחריו.

בחינת התנהלותם של הנשיאים האמריקאים בוש, אובמה, טראמפ וביידן במלחמה באפגניסטן מצביעה על פערים בולטים ברטוריקה שלהם, מתוך שאיפה להראות שמדיניותם טובה מזו של קודמיהם. עם זאת, פעילותם בפועל במלחמה באפגניסטן אופיינה לרוב במגמת המשכיות. ממשלים משני המחנות הפוליטיים המנוגדים נתקלו במציאות דינמית ובאירועים קונקרטיים שעליהם נדרשו להגיב. לאורך השנים נוספו גישות חדשות על אלו הקודמות באסטרטגיית המלחמה בטרור (Jenkins, 2017; Levitt, 2021).

התפנית המכרעת ביחסי ארצות הברית-טאליבאן אירעה ב-29 בפברואר 2020, בחתימת הסכם דוחה לשלום בין ארצות הברית בהובלת ממשל טראמפ לבין הנהגת הארגון. בעוד שארצות הברית התחייבה להסיג את כוחותיה הצבאיים, הטאליבאן התחייב שלא יסייע לארגוני טרור ואל-קאעדה בראשם לפעול מאפגניסטן, נוסף על התחלת תהליך משא ומתן עם הממשל האפגני בראשות אשרף ע'אני. לאחר חתימת ההסכם הוא אף השיג לכוחות המערב חסינות מסוימת מפני פגיעה מצד הטאליבאן (Jenkins, 2021; The Aspen Institute, 2021).

למרות שהמלחמה בטרור הצליחה להשיג את יעדיה המקוריים, השלכותיה על המדינות, העמים והאזורים שבהם פעלו בעלות הברית היו רחבות היקף. איום הטרור מצד ארגון אל-קאעדה מתוך אפגניסטן אומנם צומצם, אולם הצרכים והאתגרים החדשים שנולדו עקב הדומיננטיות האמריקאית במרחב הטריטוריאלי חייבו פיתוח אסטרטגיות חדשות שחרגו מהמאמץ המלחמתי. המחויבות של ארצות הברית ובעלות בריתה כלפי אפגניסטן העמיקה במעבר ממדיניות של לוחמה בטרור לדגש על בניית המדינה ושיקומה (Nation Building). לצד איום טרור עולמי שהתחדש והתגבר, המלחמה של ארצות הברית ובעלות בריתה באפגניסטן התארכה וזכתה לימים לכינוי "מלחמת האינסוף" (CFR, 2021).

במשך התפתחה ההבנה כי שורשי הטרור עמוקים ומצריכים מאמצים גדולים ונרחבים כדי לעקור אותם. בעת שבוש שאף להימנע ממיתוג המאבק בטרור כמלחמה באסלאם, החיבור האינהרנטי של סוכני הטרור באפגניסטן להיסטוריה והנרטיב של העם האפגני הבהירו את הצורך ביצירת מסגרות אזרחיות שיחברו את העם האפגני לתהליך הדמוקרטיזציה שהנהיגה הקואליציה הבינלאומית בראשות ארצות הברית.

באוגוסט 2003 הקים הצבא האמריקאי מסגרת אזרחית לשיקום הפרובינציות בראשות נאט"ו, וממשל בוש העניק יותר מ־38 מיליארד דולר במסגרת תוכנית סיוע. בינואר 2004 כוננו 502 נציגי הממשל האפגני חוקה ויצרו מערכת נשיאותית תוך איחוד הקבוצות האתניות במדינה. באוקטובר התקיימו בחירות וחמיד כרזאי נבחר לנשיא הראשון של אפגניסטן. עם זאת, בסוף שנת 2004 בן לאדן הופיע מחדש בסרטון שלעג לנשיא האמריקאי ואף הצהיר על אחריותו לפיגועי הטרור על אדמת ארצות הברית. ב־2005 ארצות הברית העמיקה את מחויבותה לאפגניסטן כדי להבטיח את ביטחונה ושגשוגה, לצד ביסוס המשטר הדמוקרטי במדינה. כרזאי ובוש הצהירו על הקמת שותפות אסטרטגית שהעניקה לצבא ארצות הברית גישה למתקני הצבא האפגני (Associated Press, 2019; CFR, 2021).

נוסף על כך, ממשל בוש אישר הפעלת סנקציות כלכליות בהובלת משרד המשפטים האמריקאי, ככלי נוסף ללוחמה בטרור בכלל ובמשטר הטאליבאן בפרט. בצו נשיאותי הותר למשרד האוצר האמריקאי לכלול ברשימה השחורה אנשים וישויות מכל מקום בעולם, שסיפקו סיוע כלשהו לישויות הטרור. ב־2002 הגדיר משרד האוצר את הטאליבאן כארגון טרור שסיפק לאל־קאעדה מקום בטוח במדינתו (Administration of George W. Bush, 2002; Bartlett, 2021).

בשנת 2006 התחזקו ארגוני הטרור וחלה עלייה משמעותית בהתקפות הטרור שביצע אל־קאעדה באפגניסטן. מספר פיגועי ההתאבדות היה פי חמישה מבשנה הקודמת — 27 פיגועים ב־2005 ו־139 ב־2006. ארצות הברית המשיכה להעביר לכוחות הביטחון האפגניים את האחריות לפיקוד על כוחות הצבא הבינלאומיים (ISAF) במזרח אפגניסטן, אך שמרה על נוכחות צבאית קבועה של כ־21 אלף חיילים בממוצע ב־2007. במקביל ברית נאט"ו תגברה את כוחותיה ליותר מ־51 אלף חיילים ב־2008 (NATO, 2017; Peters, 2021).

תרומתה החשובה ביותר של דוקטרינת בוש הייתה עיצוב מבנה הכוח ופועלה של קהילת המודיעין האמריקאית. המציאות שיצרה המלחמה הכלל־עולמית

הסעודית ופקיסטן להפעלת לחץ על הטאליבאן להסגרת בן לאדן, הטלת סנקציות כלכליות בידי מועצת הביטחון של האו"ם ואמברגו על הטאליבאן. למרות זאת מאמציו להתרת הקשר החזק בין הנהגת הטאליבאן ומנהיג אל־קאעדה לא צלחו (Thomas, 2021).

התקפות הטרור ב־11 בספטמבר 2001 על אדמת ארצות הברית תוכננו ובוצעו על ידי ארגון אל־קאעדה, שפעל מאדמת אפגניסטן ונהנה מחסות הטאליבאן. הנשיא בוש דרש מהנהגת הטאליבאן להסגיר את בן לאדן ואת יתר פעילי אל־קאעדה לידי ארצות הברית, אך נענה בסירוב. ב־2001 יצא ממשל בוש יצא למלחמה בטרור באפגניסטן, בשל החיבור בין משטר הטאליבאן וארגון אל־קאעדה. הטרור סווג כפעילות שמקורה במדינות המעניקות חסות לארגוני הטרור, ואלו הוגדרו כשחקניות הטרור המרכזיות שנגדן יש לפעול. תפיסה זו שימשה לעיצוב האסטרטגיה על בסיס פעולה מקדימה למניעת התבססות הארגונים באותן מדינות, תוך רדיפת המשטרים והארגונים כאחד (Thomas, 2021; U.S. Department of State, 2001).

במאה הימים הראשונים למלחמה נקטה ארצות הברית מדיניות חוץ מקיפה. בוש הוביל קואליציה בינלאומית שפעלה ברבדים שונים: גילויי תמיכה פומביים, הטלת סנקציות, שיתוף פעולה מודיעיני, סיוע צבאי והשתתפות אקטיבית בלחימה. מבצעים צבאיים בשנים 2001–2002, בהם מבצע 'חופש מתמשך' באוקטובר 2001 ומבצע 'אנקונדה' במארס 2002 בהשתתפות כוחות מצומצמים של אמריקאים ואפגנים, הביאו לכניעת משטר הטאליבאן ולמיטוטו. במקביל התרחבה הגדרתו של בוש את האויב ל"ציר הרשע" שכלל את איראן, עיראק וקוריאה הצפונית (Jenkins, 2017; U.S. Department of State, 2001).

גם לאחר המהלומה הקשה שספגו מנהיג הטאליבאן מולה עומר ומנהיג אל־קאעדה אוסאמה בן לאדן — השניים הצליחו לברוח. עומר ככל הנראה ברח לפקיסטן ואילו בן לאדן נשאר בגבולות אפגניסטן והתחבא באזור ההררי של טורה בורה, בגבול המזרחי עם פקיסטן. שרידות המנהיגים הגבירה את הנחישות בקרב הארגונים והוכיחה כי העליונות הצבאית האמריקאית אינה מוחלטת, וכי ניתן להחיות מחדש את המסר האידיאולוגי הסלפי־האדיסטי. לראיה, אידיאולוגיה זו המשיכה לשמש אבן שואבת עבור המוסלמים בשנים שחלפו (Associated Press, 2019; CFR, 2021; Katzman, & Thomas, 2017; U.S. Department of State, 2001). משנת 2002 ואילך השתנה הגיון המדיניות האמריקאית באפגניסטן מלחימה לבניית המדינה ושיקומה (Nation Building). כבר בתקופת ממשל

נגד אלימות קיצונית (CVE). בפועל השינוי היה פחות מורגש (CFR, 2021; Jenkins, 2017; Stern, 2015). בינואר 2009 התגבשה התובנה כי במלחמה בטרור אין ניצחון מובהק ויש לספק מענה למצב של מערכות מתחדשות. ההסלמה באפגניסטן הביאה למיצובה מחדש כחזית המרכזית במלחמה בטרור. אסטרטגיית הלחימה החדשה (COIN) התמקדה בלוחמים הזרים שזרמו לאפגניסטן דרך הגבול הפקיסטני כדי לסייע לטאליבאן (Rice, 2009). סטנלי מקריסטל (Stanely McChrysta) מונה למפקד הצבאי באפגניסטן ונקט גישה אגרסיבית תוך בקשת תגבורת מסיבית של חיילים. חילוקי הדעות הקשים בין מפקדי הצבא האמריקאי לנשיא התבטאו בסירובו של אובמה לבקשה בתחילה. הסירוב נענה בהתבטאויות ביקורתיות של מקריסטל, שלבסוף הודח מתפקידו, על אף היענותו של הנשיא לתגבור בפועל ב־17 אלף חיילים. פקיסטן סומנה כגורם הבולט לאי־היציבות באפגניסטן, ממשל אובמה פעל למיטוט אל־קאעדה בשתי המדינות והכוח תוגבר ב־4,000 חיילים נוספים (Associated Press, 2019; Stern, 2015). בדצמבר 2009 הכריז ממשל אובמה על עליית מדרגה משמעותית באפגניסטן בשליחת כ־30 אלף חיילים שנוספו על 67 אלף החיילים שכבר שהו במדינה, במקביל להכרזה על נסיגה מעיראק עד 2011. ארצות הברית המשיכה להעביר אחריות מהקואליציה בראשותה לכוחות האפגניים. לראשונה הציב אובמה לוח זמנים לנוכחות האמריקאית באפגניסטן. יולי 2011 הוגדר כמועד תחילת הנסיגה של כוחות ארצות הברית ונאט"ו, והוצגה התחייבות להעברת האחריות לכוחות האפגניים עד סוף 2014 (NATO, 2017; Peters, 2021). בה בעת חתר אובמה לפגיעה במשאבים ובפעילות הסדירה של הטאליבאן באמצעות הטלת סנקציות כלכליות, בהמשך למדיניות של קודמו. ב־2008 הוקמה במשרד האוצר יחידה שעבדה בשיתוף פעולה עם משרד ההגנה האמריקאי והסוכנות לאכיפת חוקי הסמים (DEA), ומטרתה הייתה לפגוע במקורות ההכנסה של הטאליבאן (Bartlett, 2021).

ב־1 במאי 2011 חוסל אוסאמה בן לאדן מנהיג אל־קאעדה במקום מחבואו באבוטאבאד, פקיסטן. חיסול היעד המרכזי של ארצות הברית במלחמה העניק לגיטימציה לנסיגה המיוחלת. ביוני 2011 הכריז אובמה על צמצום הכוחות ב־30 אלף חיילים עד סוף 2012, ובמקביל אישר לראשונה קיום שיחות שלום עם הטאליבאן. הממשל האפגני התנער מהן, מחשש למתן לגיטימציה אמריקאית לארגון. ביוני 2013 קיבלו כוחות הביטחון האפגניים את הפיקוד מידי נאט"ו. הקואליציה בהובלת ארצות הברית התמקדה בהעברת סמכויות,

בטרור הביאה להגדרת המלחמות החדשות של המאה ה־21 כמלחמות מבוססות מודיעין. בוש תיאר את השתנות מוסד המלחמה עקב הצורך להתאימו ללחימה באויב הנעלם, קרי סוכן הטרור. בנאומו בשנת 2006 טען בוש כי ביטחונה הלאומי של ארצות הברית, כמו גם ניצחונה במלחמה בטרור, היה תלוי ביכולתה "לעצור, לתשאל, ובמידת הצורך לתבוע טרוריסטים שנתפסו" (ברון, 2021; Bush, 2006, p. 410).

הקריאה לרפורמה במערך המודיעין האמריקאי החלה קודם להתקפות הטרור של ה־11 בספטמבר וזכתה לגיבוי בדוח של ועדת החקירה לפיגועים ביולי 2004. בדצמבר 2004 נכנס לתוקפו החוק לרפורמה המודיעינית ולמניעת טרור בארצות הברית, שמטרתו המרכזית היא חיזוק וייעול המערך המודיעיני באמצעות הסרת החסמים הבירוקרטיים הקיימים. בפברואר 2005 הוקם משרד המנהל הכללי למודיעין לאומי, שמטרתו לשמש סוכן המודיעין הבכיר המייעץ לנשיא ארצות הברית והגורם הממונה על תכלול מאמצייהן של 17 סוכנויות המודיעין השונות לצורך הגברת התיאום הביטחוני ביניהן בלחימה בטרור. בתוך כך הפך המודיעין לחוד החנית של המלחמה באפגניסטן ולנדבך מרכזי בדוקטרינה שהנחיל בוש למדיניות החוץ האמריקאית, שהמשיכה לשמש במהלך מאמצי המלחמה בטרור בעשורים שלאחר מכן (ברון, 2021; Office of the Director of; Bush, 2006; National Intelligence, n.d.).

לסיכום כהונתו הוביל הנשיא בוש את המלחמה העולמית בטרור, סיים את המערכה הראשונית בהדחת משטר הטאליבאן, במהלך של דמוקרטיזציה ושיקום אפגניסטן תוך ניתוב עיקר המשאבים ללחימה בטרור בעיראק, שהשפיעה במידה רבה על הטרור שהתגבש בשנים שלאחר מכן. העליונות המודיעינית האמריקאית ושיתוף הפעולה המודיעיני הכל־עולמי נותרו הישגים חשובים. עם זאת, פלישת ארצות הברית לעיראק לא זכתה לתמיכת הקהילה הבינלאומית, וחילוקי דעות בנוגע לניהול הלחימה ערערו את שיתוף הפעולה הבינלאומי (ברון, 2021; Bush, 2006).

הנשיא ברק אובמה

ברק אובמה נבחר ב־2008 כנציג הדמוקרטים לנשיאות ארצות הברית. מדיניותו במלחמה בטרור התמקדה בשלושה יעדים: הימנעות מהצבת כוח צבאי אמריקאי או תגבור במדינות אחרות; חלוקת הנטל הכספי והאופרטיבי באמצעות קואליציות בינלאומיות; והעברת הבעלות על המלחמה בטרור לאוכלוסייה המקומית. אובמה שאף להתרחק מעמדתו הבלתי מתפשרת של בוש בדבר שימוש בכוח, ועבר ממלחמה גלובלית בטרור ללחימה

במתן הכשרות לכוחות המקומיים ובמבצעי לוחמה בטרור. במאי 2014 הכריז אובמה על לוח זמנים מעודכן לנסיגה. בהתאם לכך מרבית הכוחות יצאו מן המדינה עד סוף 2016, לאחר דחייה של שנתיים. נאט"ו השלים את הסגת כוחותיו בדצמבר 2014 והחל במשימה חדשה לתמיכה בכוחות המקומיים ולהשלמת המאמץ האמריקאי, בכוח שמנה כ-9,500 חיילים (Associated Press, 2019; Kurtzleben, 2016; Peters, 2021).

מדיניות הנשיא אובמה שיקפה את הרעיון של הפחתת הטרור במדינות המזרח התיכון באמצעות טיפול בשורשי הבעיה בעיני: העוני, השחיתות ודיכוי זכויות אדם.

הסיכולים הממוקדים היוו נדבך מרכזי באסטרטגיית המלחמה בטרור של אובמה, לצד סיוע ביטחוני לשותפות ומעקב אלקטרוני מסיבי, ובוצעו בשני אמצעים עיקריים: מבצעים מיוחדים והתקפות אוויריות (Stern, 2015). ב-4 בנובמבר 2002 בוצע סיכול ממוקד בתימן באמצעות ירי טיל הליפיר ממל"ט אמריקאי. בפעולה תקדימית זו חוסל אבו עלי אל-חאירתי, שלפי החשד עמד בראש מתקפת הטרור על הספינה האמריקאית USS Cole בשנת 2000 (New America, n.d.). מדיניות תקיפות המל"טים כללה חקיקה בדבר שימוש בכוח קטלני כנגד מטרות טרור מחוץ לאזורים שבהם מתנהלים סכסוכים פעילים, לרבות אפגניסטן ועיראק. בתקופת אובמה סומנה עלייה ניכרת בסיכולים ממוקדים של פעילי טרור, ולפי ההערכות בוצעו מעל 540 תקיפות מל"טים (Shamsi, 2021; U.S.). (Department of Justice, 2013).

מדיניות הנשיא אובמה שיקפה את הרעיון של הפחתת הטרור במדינות המזרח התיכון באמצעות טיפול בשורשי הבעיה בעיני: העוני, השחיתות ודיכוי זכויות אדם. אומנם המדיניות המשולבת שהתווה סיעה להפחתה משמעותית ביכולותיו של אל-קאעדה, אולם בתקופתו של אובמה האיום גבר. אירועי האביב הערבי ב-2011, עליית המדינה האסלאמית והתפשטותה במזרח סוריה ובצפון עיראק ומלחמת האזרחים בתימן – כל אלה שיבשו את שאיפותיו של אובמה לצמצום הנוכחות הצבאית במזרח התיכון ולעמידה בהבטחתו להסיג את כלל הכוחות מאפגניסטן (Jenkins, 2017; Stern, 2015).

הנשיא דונלד טראמפ

בבחירות 2016 נבחר נציג הרפובליקנים דונלד טראמפ לנשיאות ארצות הברית. טראמפ ירש את המלחמה באפגניסטן, את הקמפיין הצבאי נגד דאע"ש ואת

המעורבות במלחמת האזרחים בתימן. כמי שדגל ב"אמריקה תחילה", טראמפ החשיב את הלחימה באפגניסטן כבזבז. עם זאת הוא ראה בתופעת הטרור המשתנה ובקבוצות האסלאם הרדיקלי ברחבי העולם איום מרכזי על ביטחונה של ארצות הברית. כמנהיג "אומה במלחמה" חתר טראמפ להכרעה וניצחון במאבק האמריקאי נגד הטרור הבינלאומי. המדיניות שהנהיג כללה האצלת סמכות למפקדי הצבא והפחתת הנוקשות של חוקי הפתיחה באש. בתקופתו עלה מספר ההפצצות באפגניסטן, בסוריה ובתימן, וממשלו פעל לחיסול מנהיגי הטרור (Principles, Standards, and Procedures, n.d.; Stohl & Dick, 2021; The White House, 2018). בשנת 2015 צמח ארגון דאע"ש ח'וראסאן באפגניסטן (ISKP), בעיקר באזור המזרחי, הטאליבאן התחזק וחלה עלייה חדה בפיגועי ההתאבדות בקאבול. איום הטרור הביא להכרזת טראמפ על המשך המחויבות האמריקאית למלחמה בטרור (CFR, 2021; U.S. Department of Defense, 2017).

ממשל טראמפ זיהה את איום הטרור כמשתנה, מתפתח ומאופיין בביזור גיאוגרפי. עלה הצורך בניסוח אסטרטגיה חדשה ובהשמטת מחויבויות וגישות מיושנות שלא צלחו בעבר. מחד גיסא, אסטרטגיית המלחמה בטרור שפרסם ממשל טראמפ ב-2018 הציבה יעדים דומים לאלו של קודמיו: חלוקת הנטל עם מדינות נוספות; קידום שיתוף פעולה עם ממשלים מקומיים; נקיטת פעולה מקדימה למניעת התעצמותם של ארגוני הטרור; והפסקת הסיוע לפקיסטן, שאותה קישר באופן ישיר לטאליבאן. מאידך גיסא, האסטרטגיה הציגה מספר שינויים באמצעים ובשיטות הנהגות: הכשרת השימוש בכלל האמצעים העומדים לרשות ארצות הברית; הגדרת כל האיומים כשוויים; שימוש בסנקציות כלכליות לצד התקפות מהאוויר במטרה לפגוע במשאבים ובפעילות ארגוני הטרור (Bureau of Counterterrorism, 2019; Garver, 2021; The White House, 2018).

ב-2017 הקים ממשל טראמפ מרכז משותף ללוחמה בטרור יחד עם מדינות המפרץ. הפעילות כללה יצירת רשימה משותפת של ישויות טרור, ונערכו חמישה סבבים שבהם נוספו לרשימה אנשים וארגונים וביניהם הטאליבאן, המדינה האסלאמית ואל-קאעדה. עם זאת, טראמפ הטיל פחות סנקציות על הטאליבאן מקודמו, ככל הנראה בשל המגעים שהתנהלו מאחורי הקלעים עם הארגון לקראת הסכם השלום שנחתם בין הצדדים. לעומת זאת בלטה מדיניות הממשל לשימוש בכוח לצורך פגיעה בתשתיות הטאליבאן ובמקורות הכנסה של הארגון. פעילות זו כללה שילוב של זרוע המודיעין בניטור ובניתוח המצב עם יכולות ההתקפה

הסגת הכוחות האמריקאיים מאדמת אפגניסטן הושלמה באוגוסט 2021. הממשל האמריקאי שימר יכולות להתמודד עם איומים ישירים באמצעות מודל 'מעבר לאופק' (Over the Horizon) – טכנולוגיה מבוססת מכ"ם המאתר מטרות בטווח של מאות קילומטרים ומאפשר פגיעה בהן (Smith, 2020). אולם הצמרת הצבאית האמריקאית הביעה חשש מהשלכות הנסיגה על איום הטרור, שעלול לצמוח בשנית מאפגניסטן (Baldor, 2021).

על אף הביטחון שהפגין הממשל האמריקאי בהצהרותיו בנוגע ליכולתו של הצבא האפגני להילחם בטאליבאן, ב־15 באוגוסט 2021 השתלט הטאליבאן על ארמון הנשיאות בקאבול והכריז על השתלטותו על אפגניסטן, לאחר שכבש את המדינה (Kottasová et al., 2021). הארגון שולט בצורה מלאה על 32 מתוך 34 פרובינציות לפחות, ובתוך כ־345 מחוזות, ערי המפתח במדינה ומעברי הגבול. ב־16 באוגוסט השתלט הארגון על רשת החדשות הגדולה במדינה TOL, במטרה לשלוט בזירה התקשורתית (India Today, 2021). פרובינציית פנג'שיר (Panjshir) נותרה בשליטת הממשלה הישנה ומתנגדי הטאליבאן עד 5 בספטמבר, אז נכבשה בידי הטאליבאן (Roggio & Tobin, 2021). אשרף ע'אני נשיא אפגניסטן התפטר מתפקידו וטס למרחב בטוח בעומאן ומשם למשכן קבוע באיחוד האמירויות, במטרה למנוע מרחץ דמים בבירה. הטאליבאן ריכז מאמצים דיפלומטיים בזירה הבינלאומית והעביר מסר כי אזרחי המדינה מוגנים, ובכוונתו לכוון ממשלה אסלאמית פתוחה ולא מדירה. זאת על רקע חשש לפגיעה בזכויות אדם בכלל ובנשים בפרט, כפי שקרה בעת שלטון השריעה הקודם של הארגון (אל־ערביה, 2021; Seir et al., 2021; BBC, 2021a).

השיח על אודות הנוכחות האמריקאית באפגניסטן עסק בעיקרו בהסגת הכוחות הצבאיים. לאחר שזו הושלמה התברר כי האתגר האמיתי שבפניו עמדה ארצות הברית היה הוצאת האזרחים האמריקאים מהמדינה והבטחת גורלם של כ־100 אלף סייענים אפגנים. משמסרה ארצות הברית את הנכסים האסטרטגיים שבהם שלטה לידי הממשלה האפגנית והשאירה כוח שמנה מאות חיילים בלבד בבירה, השתלטות הטאליבאן החישה את היווצרותה של תמונת מצב חדשה במדינה. משימתה של ארצות הברית באפגניסטן הוגדרה מחדש והביאה להצבתם במדינה של כ־6,000 חיילים אמריקאים וכוחות ממדינות נוספות. מטרתם לסייע בביצוע משימת הפינוי, באבטחה ובשמירה על התנהלותו הסדירה של שדה התעופה הבינלאומי בקאבול – המרחב היחידי שבו בחרה ארצות הברית להמשיך לפעול. הצבתם מחדש

הטקטיות של ארצות הברית באזור (Bartlett, 2021; Lamothe, 2017).

בפברואר 2019 הסתמנה התחממות ביחסי הממשל והטאליבאן, במסגרת שיחות שלום שהתנהלו בדוחה מ־2018. הניצנים שהופיעו בעידן אובמה לבלבו בתקופת ממשל טראמפ. ב־29 בפברואר 2020 חתם הטאליבאן על הסכם שלום עם ארצות הברית והתחייב למנוע מאפגניסטן להפוך למחסה לארגוני טרור ולניתוק קשריו עם אל־קאעדה. זאת ועוד, הטאליבאן התחייב לפתוח בערוץ הידברות עם הממשלה בקאבול בהובלת אשרף ע'אני כדי למצוא נוסחה להשכנת שלום ויציבות במדינה המשוסעת – דבר שלא קרה בפועל. בהמשך להבנות שהושגו שוחררו בספטמבר אותה שנה 5,000 אסירי טאליבאן ממאסרם. ממשל טראמפ לא חתר להבטיח הפסקת אש בין הממשלה האפגנית לטאליבאן, וההסלמה נמשכה. הפרלמנט האפגני קרא להפסקת אש, ואילו הטאליבאן קרא להקמת מדינה על בסיס השריעה (CFR, 2021; Cooper et al., 2021).

ארצות הברית התחייבה על הוצאת כוחותיה מאפגניסטן עד 1 במאי 2021. טראמפ התנה את הנסיגה בתנאים המתאימים על הקרקע ושאל להימנע מיצירת ואקום בעקבותיה, שלתוכו יזרמו גורמי טרור ויביאו להתפרצות המחודשת (BBC News, 2020; U.S. Department of Defense, 2017).

הנשיא ג'ו ביידן והמצב הנוכחי

ג'ו ביידן נבחר בנובמבר 2020 כנציג המפלגה הדמוקרטית לנשיאות ארצות הברית, והוא הנשיא השלישי שיורש את המלחמה באפגניסטן. עלויותיה לארצות הברית נאמדו בטביליון דולר בקירוב בהוצאות ישירות, 2,501 הרוגים ולמעלה מ־20 אלף פצועים (Biden, 2021b). בהמשך לקודמו, ביידן זיהה את השתנות איום הטרור הסלפי־ג'האדיסטי הכלל־עולמי – אל־שבאב בסומליה, אל־קאעדה בחצי האי ערב, היאת תחריר א־שאם בסוריה, דאע"ש בסוריה ובעיראק והתבססות שלוחות אחרות במדינות באפריקה ובאסיה. בעיניו אופיו המבוזר של איום הטרור מיתר פריסת כוחות צבא גדולים במדינה אחת. ביידן פעל לדחיית מועד הנסיגה כדי שארצות הברית תוכל לבצע לפי מדיניות ממשלו, תוך דבקות בהחלטה להשלימה. בראייתו מטרות המלחמה הושגו עם חיסולו של בן לאדן וצמצום איום הטרור שמקורו באפגניסטן לכזה שאינו מחייב נוכחות על הקרקע. בהתייחס לגורלה של אפגניסטן, ביידן גיבה את הצהרותיו בסיוע ארוך השנים שהעניקו ארצות הברית ובעלות בריתה למדינה (Biden, 2021b, 2021c, 2021d; U.S. Department of Defense, 2021).

בכופרים השיעים (אל־נבא, 2021). אלו מצטרפות לשאיפה של ארגון הגג של המדינה האסלאמית, המחפשת מרחב שבו תוכל לכוון חליפות עולמית. לאחר נסיגתה בסוריה ובעיראק ולאור כיבושי הטאליבאן, מחוז ח'וראסאן מהווה עבור המדינה האסלאמית אפשרות טובה (Sim, 2021; The Soufan Center, 2021).

מספר אנשי הארגון מוערך בין 500 ל־1,500 פעילים ועד 3,000 הפועלים בצורה מחתרתית חשאית ומרכזם בפרובינציית ננגרהאר. למרות הפסדים קשים מבחינת שטח, הנהגה, כוח אדם ונזקים כלכליים ב־2020, הצליח הארגון להתרחב גם לפרובינציות נוספות שבהן לא היה בעל השפעה. כמו כן חיזק הארגון את תפיסתו בתוך הבירה קאבול ומסביבה, היכן שהוא מוציא לפועל את רוב התקפותיו. מתחילת שנת 2021 הארגון פועל לגייס פעילים ממעוזי המדינה האסלאמית ועריקים מהטאליבאן. הוא מפנה אצבע מאשימה כלפי הטאליבאן בגין שיתוף פעולה עם האמריקאים, וכך ממתג את עצמו כארגון ג'האד הנאמן לעקרונות דת האסלאם בכלל ולחוקי השריעה בפרט. לפני השלמת הנסיגה האמריקאית מיעט הארגון לבצע פיגועי התאבדות והתרכז בעיקר בהפעלת מטעני נפץ, לשם חיסכון בכוח אדם (Gardner, 2021; The Economic Times, 2021). ואולם ב־26 באוגוסט, בשלבי הנסיגה האחרונים, ביצע דאע"ש ח'וראסאן פיגוע כפול בשדה התעופה בקאבול שגבה את חייהם של 13 אמריקאים. לאחר השלמת הנסיגה ביצע הארגון ארבעה פיגועי התאבדות נוספים. הראשון אירע ב־3 באוקטובר, כאשר מחבל התפרץ לטקס הלוויית אמו של דובר הטאליבאן בקאבול זאביהוללה מוג'אהיד, והרג יחד עימו חמישה אנשים. הפיגוע השני והשלישי התרחשו במסגדים שיעיים. ב־8 באוקטובר במחוז חאן־אבאד בפרובינציית קונדוז, מתאבד פוצץ את עצמו עם חגורת נפץ, הרג לפחות 46 אנשים ופצע 143. ב־14 באוקטובר שני מחבלים מתאבדים פוצצו עצמם בכניסה למסגד שיעי בקנדהאר והרגו לפחות 47 אנשים. הפיגוע הרביעי אירע בבית החולים הצבאי של הטאליבאן 'מוחמד דאוד חאן' בקאבול, שם נהרגו 25 בני אדם ו־50 נוספים נפצעו (Aljazeera, 2021; Associated Press, 2021a; George & Francis, 2021; Peshimam, 2021).

אופיים הקטלני של הפיגועים והמיקומים שנבחרו לביצועם אינם מקריים והם מספקים תובנות על מערך ההכנות של הארגון לפני כל פיגוע התאבדות, המביא לתוצאה קשה ביותר. בשנת 2020 ביצע ה־ISKP שישה פיגועי התאבדות באפגניסטן ובהם הרג 155 אנשים. בכולם הופעל מחבל מתאבד אחד ונהרגו כ־25 אנשים בממוצע. לצורך השוואה, באותה שנה הטאליבאן ביצע

של כוחות המערב באפגניסטן מול התבססות שלטון הטאליבאן הביאה לקביעת תאריך חדש לנסיגה — 31 באוגוסט 2021 (Biden, 2021e; Lopez, 2021; Price, 2021). האמריקאים פעלו מול גורמים בכירים בטאליבאן כדי להשיג ערובות מהארגון שלא יפעל נגד הכוחות והאזרחים. הצדדים הסכימו להפעלת מנגנון של "מניעת התנגשות" וארצות הברית הורשתה להמשיך את מבצע הפינוי בשדה התעופה בקאבול. הצדדים עבדו גם בשיתוף פעולה מודיעיני על רקע איום הטרור הקונקרטי של דאע"ש ח'וראסאן, שהתממש במהלך הפינוי (Ali, 2021; Burns & Knickmeyer, 2021; Choi, 2021).

בדוח הערכת האיומים האמריקאי מוגדרים הארגונים אל־קאעדה ודאע"ש כאיום המרכזי על האינטרסים האמריקאיים בארצות הברית ומחוצה לה.

אל־קאעדה — איום דועך או מתפרץ?

בדוח הערכת האיומים האמריקאי מוגדרים הארגונים אל־קאעדה ודאע"ש כאיום המרכזי על האינטרסים האמריקאיים בארצות הברית ומחוצה לה. אל־קאעדה משמש השראה לגורמים מבית הנוקטים אלימות קיצונית, מבצעים פעולות טרור להשגת מטרותיהם וניזונים מהשפעות פנים־מדינתיות כגון אפליה על רקע גזעי ותחושות שליליות כלפי הממשל. המציאות המשתנה באפגניסטן והתחזקות הטאליבאן צפויים להיטיב עם אל־קאעדה. הקשר בין הארגונים הועמק במשך השנים באמצעות קשרי נישואין, ורשת חקאני היא הגורם המרכזי בטאליבאן המתנהל מול הארגון (O'Donnell, 2021; United Nations Security Council, 2021). עם זאת, אל־קאעדה ספג מהלומה קשה בשרשרת הפיקוד וההנהגה העליונה, ושאלת הירושה עומדת בסימן שאלה. הארגון המונה בין עשרות ספורות ל־500 איש עבר שינויים מבניים והפך למבוזר ומפוזר ברחבי העולם. הארגונים המזוהים עם ארגון הגג נשענים עליו לקבלת לגיטימציה לפעולותיהם, לגיוס פעילים וכספים, ופועלים בעיקר להגשמת יעדים מקומיים (Office of the Director of National Intelligence, 2021; Wright, 2021).

דאע"ש ח'וראסאן

ארגון דאע"ש ח'וראסאן (ISKP) הוקם ב־2015 והתבסס על פעילים שנשלחו מפקיסטן לפרובינציית ננגרהאר (Nangarhar) באפגניסטן (U.S. Department of Defense, 2017). הארגון בהנהגתו של שהאב אל־מוהאג'יר (Shahab al-Muhajir) מקדם את מטרותיו המרכזיות: שיבוש ופגיעה בשלטונות הטאליבאן ומלחמה

במסגרת תוכנית 'החגורה והדרך' (Global Times, 2021). סין פועלת בזירה הפוליטית להשגת יציבות במדינה כדי למנוע מלחמת אזרחים, שעלולה לפגוע במאמצי התרחבותה (Tolo, 2021). בזירה הביטחונית סין חוששת שעלייתו לשלטון של הטאליבאן, אשר תומך בכל המוסלמים המדוכאים, תתרום לביצוע פעולות נגדה בתגובה לדיכוי 12 מיליון אויגורים המתגוררים בשינג'יאנג (Global Times, 2021).

תמונה 1: מפת אפגניסטן והאזור

אוכלוסיית האויגורים באפגניסטן מונה כ-2,000 איש, דור שני למהגרים סינים שברחו מהמשטר הקומוניסטי. כחלק ממרחב הטרור באפגניסטן פועלת 'התנועה האנטי-סינית האסלאמית של מזרח טורקמניסטן' (ETIM), הידועה בשם 'המפלגה האסלאמית של טורקמניסטן' (Turkistan Islamic Party (TIP). התנועה משמרת קשרים עם הטאליבאן ואל-קאעדה ומהווה את אחד מאיומי הטרור החמורים ביותר במדינה. התנועה מונה בין 160 ל-400 לוחמים המוצבים ברובם בצפון אפגניסטן ובמזרחה, בעיקר בפרובינציית בדקשן (Badakhshan) המתחברת לשינג'יאנג בסין דרך מסדרון ווחאן, ומשונעים בין אפגניסטן וסוריה (ראו תמונה 1). חששה העיקרית של סין באפגניסטן הוא בהפיכת אנשיה למטרה להתקפות טרור מצד תנועה זו. במסגרת העמקת שיתוף הפעולה עם סין פעל הטאליבאן להעברת מיליטנטים אויגורים מאזור הגבול בין שתי המדינות והעביר מסרים כי אינו מתכוון להתערב בענייניה הפנימיים. פיתוח מסדרון ווחאן לצורך הגברת המסחר בין המדינות – שתואי השטח ההררי ותשתיות הדרכים הלא-מפותחות יקשו במצב הנוכחי את השגת מטרה זו – עלול להקל את תנאי המסחר והמעבר, אך בכך גם את שינועם של פעילי הטרור משינג'יאנג לאפגניסטן ולהפך (Mir, 2021; Standish, 2021; Wishnick, 2012).

תשעה פיגועי התאבדות והרג 52 בני אדם, "רק" כשישה הרוגים בממוצע לפיגוע. בכך דאע"ש ח'וראסאן מבקש להשיג מספר יעדים. ראשית, פגיעה ב"כופרים" השיעים; שנית, הוא מתריע שלא תש כוחו והוא יכול לערער את ביטחונה של אפגניסטן (אל-נבא, 2021; Aljazeera, 2021; Popalzai & Tawfeek, 2021; United Nations Security Council, 2021).

שני ארגוני הטרור, אל-קאעדה ודאע"ש ח'וראסאן, מערערים את יציבות שלטונו של הטאליבאן באפגניסטן. מצד אחד, אל-קאעדה המקושר עם רשת חקאני עשוי ליצור פילוגים בהנהגה ולמנוע שיתוף פעולה עם גורמים זרים. מצד שני, דאע"ש ח'וראסאן פוגע בביטחון הפנים במדינה, דורש מהטאליבאן משאבים לצורך המאבק מולו ומערער את תדמית הטאליבאן כריבון. ואולם נוכחות הארגונים הללו מותירה את השאלה – האם אפגניסטן תשוב להיות קרקע פורייה עבור פיגועי טרור בינלאומיים? ואכן, ב-19 בספטמבר 2021 דאע"ש ח'וראסאן קיבל אחריות לראשונה על פיגוע מחוץ לגבולות אפגניסטן, בפקיסטן שכנתה (מל"מ, 2021; Muggah, & Rohozinski, 2021; Sayed & Clarke, 2021).

השלכות גיאופוליטיות של הנסיגה האמריקאית

איראן, סין ורוסיה לא המתונו לנטישת הכוחות הזרים את אפגניסטן כדי לנהל מגעים עם הטאליבאן. שלוש המדינות מושפעות מהתפתחויות באפגניסטן ורוצות למנוע זליגת טרור לשטחן.

לאיראן ולאפגניסטן גבול באורך 945 ק"מ, והטאליבאן התחייב לאבטח את מעבר הגבול 'אסלאם קאלה' בין המדינות. איראן רואה עצמה אחראית על מצבם של השיעים בעולם ורוצה להבטיח שהשלטון הסלפיסטי החדש לא יפגע במיעוט השיעי-הזארי שמתגורר באפגניסטן, בעוד שהטאליבאן הצהיר כי לא יעשה כן. אך כפי שצוין, לאחר הנסיגה היה זה דאע"ש ח'וראסאן שפגע בשיעים באפגניסטן. איראן גינתה את כל הפיגועים הללו והוסיפה כי לא תסבול פגיעה בשיעים. הטאליבאן אומנם לא פגע במיעוט, אך כשל בהגנה עליהם (Berger, 2021; Iran International, 2021; Kachiar, 2021).

סין חולקת עם אפגניסטן גבול של 76 ק"מ (Wakhan Corridor) בלבד, אך יש לה אינטרסים רבים במדינה. סין מובילה פרויקטים והשקעות ברחבי אסיה, במטרה להגביר את השפעתה הגאואסטרטגית והכלכלית בזירה העולמית בכלל, ומול ארצות הברית בפרט. אפגניסטן מסייעת לשיפור אחיזתה של סין בדרום-מזרח אסיה

חמושות של לוחמים אפגנים, שאותן היא שולחת לגבולה המזרחי לצורך מלחמה בהודו. נוסף על כך, קריסתה של אפגניסטן מעודדת את עליית השלוחה של אל-קאעדה בתת-היבשת ההודית (AQIS), החפצה להקים מדינה אסלאמית בקשמיר תחילה, שתרחב מזרחה בהמשך. ארגון זה פועל תחת מטריית הטאליבאן באפגניסטן ומקבל הכוונה ללחימה בהודו מה-ISI, ארגון המודיעין הפקיסטני (Nanda, 2021).

טורקיה וקטר פועלות לקידום האג'נדה של ארגון האחים המוסלמים במרחב; טורקיה פועלת במישור הביטחוני ואילו קטר בזה הדיפלומטי. טורקיה, כחלק משאיפתה להפוך למעצמה מקומית ועולמית, מתרחבת למרכז אסיה ושולחת זרועות לאפגניסטן. היא הציעה כי כ-600 חיילים טורקים ששהו בעת הנסיגה באפגניסטן יישארו לאבטח את שדה התעופה חמיד כרזאי (Hamid Karzai) בקאבול במשך מספר חודשים, בגיבוי של לוחמים אמריקאים (Toosi & Seligman, 2021). בתמורה חתר ארדואן לויתורים אמריקאיים באבטחת שדה התעופה, כולל הסכמה מצד ארצות הברית שתאפשר לאנקרה לשמור ולהפעיל את מערכת ההגנה האווירית הרוסית S-400. ארצות הברית התנגדה לרכישת המערכת הרוסית על ידי טורקיה ולשימוש בה לצד כלי נשק של נאט"ו, כמו מטוס הקרב F-35 (Babb, 2021). לבסוף הצעה זו לא יצאה אל הפועל שכן טורקיה הפריזה בכוחה והמעטה בעוצמת ההתנגדות האפגנית. לעומתה קטר ריכזה את מאמציה במישור הדיפלומטי. הסכמי השלום נחתמו בדוחה בירתה, ובה התנהלו מרבית שיחות המשא ומתן בין הצדדים (Dalay, 2021). הטאליבאן פועל בזירה הפוליטית והדיפלומטית לביסוס שלטונו ולהצגתו כמשטר הלגיטימי באפגניסטן, שינהיג משטר אסלאמי לפי חוקי השריעה. החידוש העיקרי הוא התחייבותו למנוע את הפצת הטרור מאפגניסטן החוצה. פקיסטן, רוסיה, סין, טורקיה, מלזיה וקטר – כולן תומכות בטאליבאן בצורה זו או אחרת. מדינות המערב ככל הנראה יכילו את שלטון הטאליבאן, כל עוד הוא לא יהווה איום ישיר על ביטחון (Frantzman, 2021).

דין

המלחמה הממושכת של ארצות הברית באפגניסטן משמשת מקרה בוחן לטבעה המשתנה של מדיניות המלחמה בטרור ולמאפייניה. הנוכחות הצבאית על הקרקע היוותה נדבך חשוב במדיניות זו ונחשבה לאמצעי הכרחי להצלחתה. בחלוף השנים התגבשו שתי אסכולות נפרדות, הדוגלות בעמדות שונות בנוגע להצבת כוחות של צבא ארצות הברית לצורך מלחמה בישויות הטרור.

חששה המרכזי של רוסיה, שאינה חולקת גבול משותף עם אפגניסטן, הוא פעילות הטרור באזור בכלל ושל דאע"ש בפרט, ולכן היא מגבה את הטאליבאן. בפגישה משותפת טענו אנשי הטאליבאן כי שלטונם מובטח ואינו מאיים על המדינות השכנות (Korybko, 2021; The Moscow Times, 2021). זאת ועוד, רוסיה משתפת פעולה עם החברות בארגון האמנה לביטחון משותף (CSTO): טג'יקיסטן, טורקמניסטן ואוזבקיסטן, ונערכים אימונים משותפים למקרה של זליגת הסכסוך לשטחיהן. בכך רוסיה אינה נשענת על הבטחתו של הטאליבאן אלא מוכנה לבלימת הטרור (Associated Press, 2021b).

הודו ופקיסטן, שתי יריבות גרעיניות, עלולות להבעיר את האזור למלחמה כוללת, ולכן מעדיפות לא לפעול ישירות זו נגד זו אלא להשתמש באפגניסטן כלוח המשחק.

פקיסטן ממוקמת ממזרח לאפגניסטן ונחצית על ידי רכס ההרים הינדו־קוש, שמקל מעבר וכניסה מהרי אפגניסטן לפקיסטן. כדי שפקיסטן תוכל לשמר את יכולתה להתמודד עם האיום מצד הודו, שכנתה ממזרח, היא הקימה, מימנה וחימשה את הטאליבאן ב-1996, והייתה הראשונה שהכירה בו. אף שפקיסטן אינה אווזת באידיאולוגיה זהה, אי-היציבות שארגון זה מחולל באפגניסטן משמשת להשגת המטרה העיקרית בהגברת יכולתה של פקיסטן להתמודד עם יריבתה הגדולה הודו. ללא תמיכתה של פקיסטן שלטון הטרור של הטאליבאן היה חדל להתקיים (Ayotte et al., 2021). למרות ההכחשות הרשמיות ישנן עדויות למגורים של ראשי הטאליבאן בפקיסטן, סיוע לפצעים ואיסוף תרומות במדינה. פקיסטן שומרת לעצמה מנוף על הטאליבאן, שרווחת משפחות מנהיגי תלוייה בה. ראש הממשלה חאן אמר כי לאחר הנסיגה האמריקאית מאפגניסטן המנוף נחלש, אך כוחותיו עדיין מאמנים ומממנים את הטאליבאן בפקיסטן (Noorzai, 2021). עליית הטאליבאן יכולה לחולל אי-יציבות בפקיסטן עקב עליית הטאליבאן הפקיסטני (Tehrik-i-Taliban – TTP), השואף לכונן שלטון מוסלמי קיצוני (בדומה לטאליבאן באפגניסטן) במדינה. ארגון הטאליבאן הפקיסטני התמקד בכל שנותיו בפעילות נגד ארצות הברית באפגניסטן, וכעת עם עזיבת כוחותיה יוכל להפנות את כוחותיו כנגד ממשלת פקיסטן. לכן ארצות הברית מנסה לשכנע את פקיסטן לפעול נגד הטאליבאן האפגני, שיפעיל לחץ על השלוחה שלו בפקיסטן עצמה (Intelbrief, 2021).

הודו לעומת זאת חפצה במדינה חזקה ומתפקדת באפגניסטן. העוני השורר באפגניסטן מאפשר לפקיסטן ולארגוני הטרור בתמיכתה להקים מיליציות טרור

בשל חוסר בשלות של העם האפגני, שחיתות שלטונית ופילוג שבטי עדתי. התבוסה שנחל הצבא האפגני מידי הטאליבאן העלתה שאלות בדבר ההערכות שגובשו לאורך השנים בעניין מסוגלותו להתמודד בתרחיש מסוג זה. בה בעת, יעדיו המרכזיים של הטאליבאן לא השתנו: נסיגת הכוחות הזרים מהמדינה, שהביאו להדחתו ב-2001; וביסוס "ממשלה אסלאמית טהורה" (The Aspen Institute, 2021; United Nations Security Council, 2021). בתוך כך מתערערת המחויבות של ארצות הברית כלפי יתר בעלות בריתה, כמו גם יכולת ההרתעה שלה כלפי שחקנים אחרים בזירה הבינלאומית. תדמיתה כמעצמה נשענת במידה רבה על מטריות ההגנה שהיא מספקת לשותפותיה (Edel, 2021; Harold, 2021; Kelly & Samuels, 2021).

כניסתן של המעצמות רוסיה וסין למרחב האפגני נועדה למנף את החלל שנוצר עקב העזיבה האמריקאית את המדינה לצורך חיזוק שאיפותיהן להתעצמות.

ההשלכות הגיאופוליטיות של נסיגת ארצות הברית מאפגניסטן מתבהרות ככל שעובר הזמן, בעיקר ביחס לתחרות בין הכוחות הגדולים. כניסתן של המעצמות רוסיה וסין למרחב האפגני נועדה למנף את החלל שנוצר עקב העזיבה האמריקאית את המדינה לצורך חיזוק שאיפותיהן להתעצמות. אפגניסטן תשמש אפוא מקרה בוחן ייחודי להתפתחות הדינמיקה בין כוחות אלו בשנים הקרובות. ייתכן שמאבק זה יוכרע דרך יכולתן של המעצמות לבסס את מעמדן במקומות כמו אפגניסטן. החלל שהותירה ארצות הברית בנסיגתה ושינוי פריסת כוחותיה הצבאיים באזור ובמקומות נוספים, לצד הצהרות הממשל וגורמי צבא בכירים, מערערים במידה מסוימת את החשיבה המחודשת על אודות מדיניות החוץ האמריקאית. ארצות הברית אומנם הצהירה על כוונתה לבלום את התעצמותן של סין ורוסיה, אולם בעצם נסיגתה היא השאירה חלל המאפשר את כניסתן אליו (Hudson, 2021; Mills & Davidson, 2021). בחירתה לנטוש נקודת אחיזה שנמצאת במרחב הגיאוגרפי שבו אלו פועלות מביאה להסרת הגורם המעכב ולמעשה מסייעת להן במימוש תוכניותיהן להתרחבות. נוכחותה הצבאית של ארצות הברית שימשה גורם מרסן ומשבש לשאיפותיהן. נוכחות מצומצמת באפגניסטן, כפי שהציעו בכירי הצבא וקהילת המודיעין, עשויה הייתה לסייע לה להשיג שתי מטרות חשובות: ראשית, שימור יכולות הלוחמה בטרור שלה באזור, ובכלל זה מניעת התעצמות של ישויות הטרור

האסכולה הראשונה מובלת בידי בכירי הצבא האמריקאי וקהילת המודיעין. לדידם, נוכחות הכוחות האמריקאיים במקומות המשמשים קרקע לצמיחת ארגוני טרור וליצוא התקפות למערב מביאה לסיכול ולמניעה של פעולות אלו. ארצות הברית הצליחה למוטט את אל-קאעדה ודאע"ש ולהפחית את עוצמת האיום, תוך צמצום האובדן בחיי אדם לנכחות בעלות הברית וצמצום משמעותי של תקציב המלחמה בטרור. היעדר נוכחות צבאית ישפיע באופן שלילי על המאמץ המודיעיני בצמצום המקורות והגישות אליהם, ובתוך כך בהגבלת יכולות האיסוף והניטור של קהילת המודיעין. האסכולה השנייה מובלת בידי הצמרת הפוליטית האמריקאית וגורמים בממשלים השונים שדגלו בהיפרדות צבאית ממדינות הטרור והשארת הלחימה לאוכלוסייה המקומית. לדידם, עצם הנוכחות הצבאית מעוררת פעילות טרור נגד המערב, מגבירה את הגיוס לשורות ארגוני הטרור ומצדיקה את טענתם בדבר פלישת אויב זר לאדמות האסלאם, ולפיכך היא מעלה את הסבירות לתכנון ולביצוע פיגועים. יכולות חלופיות שארצות הברית משמרת ומפתחת מיועדות לאפשר לה להגיב מרחוק, כשיעלה הצורך ובאופן ממוקד. זאת ועוד, הוצאת הכוחות מאפגניסטן אינה מדיניות חדשה והובילו אותה שלושת הנשיאים שקדמו לביידן, שכולם ביקשו לסיים את ההרפתקה ארוכת השנים של ארצות הברית במדינה. לוח הזמנים שנקבע לנסיגה נועד לאפשר את העברת השליטה לכוחות ההגנה האפגניים שהוכשרו, צוידו ונתמכו על ידי ארצות הברית ובעלות בריתה (Baldor, 2021; Jenkins, 2017; The Aspen Institute, 2021). האסטרטגיה של ארצות הברית בתחום הביטחון הלאומי מצביעה על ניתוב המשאבים הכספיים והאנושיים להתמודדות עם מאזן הכוחות בין המדינות, בראש ובראשונה שאיפותיה של רוסיה לחזור לגדולתה והאגרסיביות המתעצמת של סין. אלו משפיעות באופן ישיר על מאמצי הלוחמה בטרור ועל מאפייניהם המתגבשים באסטרטגיה האמריקאית. בהיבט הכלכלי, עלויות המלחמה בטרור עקב הנסיגה אינן מתאפסות אלא משתנות. הבסיסים הצבאיים של ארצות הברית באפגניסטן סיפקו מענה מהיר לאיומים מתהווים ומתפרצים. נטישת האזור עלולה לייקר במידה ניכרת את מבצעי המלחמה בטרור ולצמצם את יכולת התגובה לאיומים באפגניסטן ומחוצה לה (Baldor, 2021; Biden, 2021a; The Aspen Institute, 2021).

המצב המתהווה באפגניסטן עם עליית הטאליבאן לשלטון מעורר את שאלת מחויבותה של ארצות הברית למדינה. שאיפתה לכונן דמוקרטיה באפגניסטן לא הסתייעה. המוסדות הדמוקרטיים לא סיפקו מענה ראוי

Greenberg et al., 2021; O'Donnell, 2021; Sayed & Clarke, 2021; Tolo News, 2021; United Nations Security Council, 2021).

קיים חשש שאפגניסטן תהפוך שוב למדינה המשמשת מחסה לארגוני טרור ואף למדינה המייצאת טרור בינלאומי. הקרבה בין הטאליבאן ואל-קאעדה יכולה לעורר שני תרחישים אפשריים באפגניסטן. הראשון, השתלבות אל-קאעדה כחלק אינטגרלי ממאמציו של משטר הטאליבאן לשמור על כוחו במדינה, ואף הפיכתו לגורם מרכזי במאבק נגד תנועות ההתנגדות לשלטון, ודאע"ש בראשן. התחזקות אל-קאעדה כתוצאה מהתחזקות הטאליבאן עלולה לעצב במידה ניכרת את השפעתה של אפגניסטן על מאזן הכוחות המשתנה באזור. מנהיגיו הנותנים של אל-קאעדה יוכלו לעודד שיתוף פעולה אזורי ואף עולמי של שלוחות התנועה במוקדי כוח. הסיכון טמון ברצון המתגבש של שלוחות הארגון לשחזר את ניצחונו של הטאליבאן במדינותיהן, בתפיסת השלטון בכוח ובקבלת הכרה בינלאומית, וכן בניצול הסכסוכים המקומיים במקומות חסרי שליטה להגברת השפעתם על האוכלוסיות המקומיות, תוך איום על כוחות זרים. אין לשלול את האפשרות שבעתיד יהיו שלוחותיו של אל-קאעדה במעמד שיאפשר שיתוף פעולה עם ארצות הברית ובעלות בריתה על בסיס אינטרסים משותפים (Clarke, 2021; Frantzman, 2021).

התרחיש האפשרי השני – עליית מעמדו של אל-קאעדה יכולה להביא לקריאה מחודשת לפגיעה במטרות מערביות בעולם. המוטיבציה המתחדשת עקב נסיגתה של המעצמה האמריקאית קודמה במסרי ניצחון על המערב. אין זה הכרחי שהטאליבאן יצליח למנוע את הישגותם של אירועי טרור בחסות השלטון החדש שיבסס, ולו בשל ההשראה שיספק לשלוחות ולתאי הטרור באשר הם, ולאנשים באירופה ובארצות הברית. ייתכן כי אל-קאעדה יפעל באמצעות שלוחותיו המתחזקות באזורים אחרים בעולם וינסה לבצע תקיפות בקנה מידה משתנה. שיקוליו של הטאליבאן בהשגת הלגיטימיות שלה הוא זקוק יכולים להביא לריסון של קיצוניות ואף לשיתוק פעולות הקבוצות, הן אלה שתחת חסותו כגון אל-קאעדה והן אלו שמתנגדות לו כגון דאע"ש ח'וראסאן וקבוצות שיעיות בחסות איראן (Clarke, 2021; Office of the Director of National Intelligence, 2021; Wright, 2021).

סיכום

שרידותן של ישויות הטרור כגון אל-קאעדה והטאליבאן, על אף המהלומה האמריקאית, שימשה אתגר מתפתח

בחסות הטאליבאן. שנית, מניעת התעצמותן של רוסיה וסין דרך שימוש במדינות כגון אפגניסטן.

הלגיטימציה הבינלאומית שהטאליבאן מקבל בימים אלו, על אף היותה מוגבלת, משליכה על המוטיבציה של קבוצות מיליטנטיות קיצוניות וארגוני טרור בעלי יכולת צבאית להשגת רווחים טריטוריאליים. רווחיו של הטאליבאן היום יהיו רווחיהם ביום המחר של החות'ים בתומן, חזבאללה בלבנון וקבוצות קיצוניות בסוריה. לאחר שני עשורים, הקבוצות האחריות לפיגוע הטרור של ה-11 בספטמבר 2001, שנגדן יצא העולם המערבי למלחמה כלל-עולמית, זוכות להכרתו הרשמית. הטאליבאן הבטיח את שלטונו באפגניסטן תוך עיגון הלגיטימיות שהוא זקוק לה בזירה הבינלאומית. ארגון אל-קאעדה ממשיך לשמש בעל ברית לטאליבאן וגורם חשוב במאזן הכוחות הפנימי במדינה. כיבוש עיר הבירה בידי הטאליבאן והכאוס שנוצר בשדה התעופה בקאבול על רקע הפינוי האמריקאי סיפקו תמונת ניצחון של הארגון לנוכח בריחת המעצמה הגדולה מאדמתו (Frantzman, 2021; McKenzie, 2021).

עם זאת היציבות במדינה אינה מובטחת. האתגר הגדול ביותר של שלטון הטאליבאן הוא במעבר מארגון טרור לא-מדינתי לישות מדינתית השולטת באוכלוסייתה. בזירה הבינלאומית, הטאליבאן פועל לביסוס האמון באופן שיוביל לתמיכה כלכלית ופיתוח קשרי מסחר, אולם בזירה הפנימית צפויים להתעורר מאבקי כוחות בטווח הקרוב. ראשית, מצד מתנגדי הטאליבאן שתמכו בדמוקרטיזציה שעברה אפגניסטן ב-20 השנים האחרונות; שנית, מצד ארגוני טרור הפועלים באפגניסטן ודאע"ש ח'וראסאן בפרט, שישמשו גורמי התנגדות בולטים למשטר הטאליבאן ואף לארצות הברית ובעלות בריתה (Greenberg et al., 2021; Todd, 2021).

בטווח הארוך, המאבקים הפנימיים בשורות הטאליבאן יכולים להוות עילה לאי-יציבות. הטאליבאן ידוע בשליטה חזקה מרמת המחוז ומטה, וחלשה מאוד ברמת הפרובינציה ומעלה. לאחר שהטאליבאן יבסס את עצמו והארגון יתפכח מניצחונו, המציאות בשטח תכתיב את אופן התמיכה בו. במצב שבו המשאבים יתמעטו, ייתכן שיפרצו מאבקי כוח פנימיים בין השליטים המקומיים, שעלולים להוביל למלחמת אזרחים. נוסף על כך, המינויים האחרונים של ממשלת הטאליבאן משמשים צוהר לסדר היום העתידי של המשטר במדינה, שבו הנהגת רשת חקאני מצויה בעמדות מפתח. מעמדה של הרשת ימשיך לעלות על רקע עמדת התיווך החשובה שבה היא מחזיקה בין חלקי ההנהגה והלוחמים בשטח. התפתחות זו יכולה להביא לשינויים בדרישות הרשת מהטאליבאן ואף לשמש קלף מיקוח לקידום סדר היום,

שרידות של ישויות הטרור כגון אל־קאעדה והטאליבאן, על אף המהלומה האמריקאית, שימשה אתגר מתפתח ומשתנה לכל ארבעת הממשלים בארצות הברית מאז פיגועי הטרור ב־11 בספטמבר 2001.

מדיניות החוץ העתידית של ארצות הברית תשתנה בהתאם לתמונת המצב, ובתוך כך תשפיע על עיצוב המדיניות של בעלות בריתה ושל יריבותיה.

עמית איילון היא סטודנטית שנה ג' לתואר ראשון בממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה באוניברסיטת רייכמן בהרצליה ומשתתפת בתוכנית ארגוב למנהיגות ודיפלומטיה לסטודנטים מצטיינים (2019-2022). סיימה התמחות במכון למחקרי ביטחון לאומי בתוכנית המחקר 'טרור ולוחמה בעצמות נמוכה' בהנחייתו של יורם שוייצר (2020-2021), שבה התמקדה באסטרטגיית הלוחמה בטרור ובמדיניות החוץ של ארצות הברית. עמית היא בוגרת תוכנית STANDWITHUS למנהיגות ודיפלומטיה ובוגרת התוכנית ILYP Israeli Young Pugwash לניהול משא ומתן לא רשמי בסוגיות ליבה ביחסים בינלאומיים (2019-2020). amit.ayalon@gmail.com

עדו גדי רז הוא מתמחה בתוכנית המחקר 'טרור ולוחמה בעצמות נמוכה' בראשות יורם שוייצר ומתמקד בדרום־מזרח אסיה ובפיגועי התאבדות. עדו הוא סטודנט לערבית וללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת בר־אילן (2020-2023) ולוקח חלק בתוכנית המצטיינים שמבצעת מחקר בנושא 'רשתות חברתיות בעולם הערבי'. idoraz96@gmail.com

ברוך עמיאל הוא מתמחה בתוכנית 'טרור ולוחמה בעצמות נמוכה' בראשות יורם שוייצר, בדגש על מרחב דרום־מזרח אסיה. הוא סטודנט בשנת הלימודים האחרונה באוניברסיטת רייכמן בהרצליה, במסלול המצטיינים באסטרטגיה וקבלת החלטות (2019-2022). נוסף על התמחות זו ברוך מתמחה בחברת הייעוץ Deloitte ובאגף אסטרטגיה בצה"ל, ועובד כיועץ אסטרטגי בחברת האנרגיה הירוקה ניר־סולאר. baruchamiel@gmail.com

מקורות

אל־נבא (יוני 2021). *والية خراسان، "11 تفجيراً يستهدف القوات الأفغانية والرافضة"* [מחוז ח'וראסאן, "אחד־עשר פיצוצים פוגעים בכוחות האפגניים ובכופרים"], *النبا*, גיליון מס' 29 (4).
אל־ערביה (2021, 16 באוגוסט). *وزير الدفاع الأفغاني: لم أغادر كابل.. وسنواصل القتال* [שר ההגנה האפגני: לא עזבתי את קאבול.. אנו נמשיך את המלחמה]. <https://bit.ly/37L8qED>
ברון, א' (2021). *המחקר המודיעיני – בירור המציאות בעידן של תמורות ושינויים (מהדורה מעודכנת)*. המרכז למורשת המודיעין, המכון לחקר המתודולוגיה של המודיעין.
מל"מ (2021, 6 באוקטובר). *מבט לג' האד העולמי (14 בספטמבר-6 באוקטובר 2021)*. <https://bit.ly/3vzqRY2>

ומשתנה לכל ארבעת הממשלים בארצות הברית מאז פיגועי הטרור ב־11 בספטמבר 2001. הרחבת יעדי המלחמה והשינויים שחלו בהם, ממייטוט הטאליבאן להנחלת הדמוקרטיה ופיתוח היכולות הצבאיות של הכוחות המקומיים באפגניסטן, הביאו להשקעת מאמצים בכוח ובממון, וכן להארכת השהייה של ארצות הברית ובעלות בריתה בנאט"ו במדינה ולהרחבת מבצעיהן לזירה האזרחית בה מעבר ליעדי המלחמה שנוסחו בתחילה. יכולתו של הטאליבאן להתארגן מחדש ולבסס את כוחו באפגניסטן הביאה לבסוף לחתימת הסכם השלום בין ארצות הברית לארגון, ובכך למעשה הכירה ארצות הברית בלגיטימיות של שלטון הטאליבאן.

היעד העיקרי של המלחמה – מניעת הישנות התקפות הטרור הקטלניות על אדמת ארצות הברית – מעורר תהיות לאחר היציאה האמריקאית מן המדינה. עלייתו של הטאליבאן לשלטון העניקה משב רוח חדש והקימה לתחייה את המאבק של ישויות הטרור ברחבי העולם, והיא עלולה להביא לתאוצה במגמת הטרור הבינלאומי. הטאליבאן, המוגדר במדינות רבות כארגון טרור, לא ניתק את קשריו עם אל־קאעדה וטרם ביסס את ריבונותו במדינה. הראיה לכך היא שלאירועי הטרור האחרונים שבוצעו בידי דאע"ש ח'וראסאן יש מכנה משותף עם מטרותיו של הארגון: פגיעה בכוחות זרים שאינם אסלאמיים, פגיעה במשטר הטאליבאן הכופר ופגיעה בשיעים. לפיכך, לאחר 20 שנות מלחמה שניהלה המעצמה הגדולה בעולם, אנו חוזרים לנקודת פתיחה הדומה לנקודת הפתיחה הראשונית ועולה השאלה – האם הטרור יחזור להכות באדמת המולדת האמריקאית? דינמיקת האלימות באפגניסטן, אי־היציבות השלטונית והישענותו של הטאליבאן על קבוצות אינטרס שונות, כגון רשת חקאני, אל־קאעדה וארגוני טרור נוספים, עלולות לחולל שינויים פנים־מדינתיים אשר להם השלכות הרות גורל על עתידה של אפגניסטן ועל האזור כולו. הממד הגיאופוליטי שנסקר מציע נקודת מבט רחבה יותר על ההשפעות האפשריות של דינמיקה זו על המדינות השכנות לאפגניסטן, כמו גם המעצמות הגדולות – ארצות הברית, סין ורוסיה. ייתכן כי אותה מדינה ששימשה קרקע ללחימה הכלל־עולמית בטרור תהפוך לקרקע שבה ינוהל המאבק על השפעה אזרחית בין הכוחות הגדולים בצורתו המודרנית.

משמעות נסיגתה של ארצות הברית מאפגניסטן הן רבות. השלכותיה לא רק מבשרות על סופה של מלחמתה האינסופית באפגניסטן אלא גם מניעות תהליכים שישפיעו על הביטחון הלאומי של ארצות הברית, על מעמדה כמעצמה מובילה ועל הסדר האזורי והעולמי.

- Administration of George W. Bush (2002, July 2). *Executive order 13268— termination of emergency with respect to the Taliban and amendment of executive order 13224 of September 23, 2001*. <https://bit.ly/3qw4SJM>
- Afghanistan Study Group (2021, February 3). *Afghanistan Study Group final report: A pathway for peace in Afghanistan*. United States Institute of Peace. <https://tinyurl.com/2xnvtnn7>
- Ali, I. (2021, August 30). U.S. drone strike destroys Islamic State car bomb in Kabul, officials say. Reuters. <https://reut.rs/3t3LMkL>
- Aljazeera. (2021, October 15). *Deadly explosion hits Shia mosque in Afghanistan's Kandahar*. <https://bit.ly/3B5mi9g>
- Associated Press (2019, September 8). *A timeline of the US military presence in Afghanistan*. AP. <https://bit.ly/37H3vok>
- Associated Press (2021a, November 2). *IS attack on Kabul hospital leaves 7 dead, 16 wounded*. AP. <https://bit.ly/3txnoKM>
- Associated Press (2021b, August 17). *The latest: Taliban leader reported in Kabul for talks*. AP. <https://bit.ly/33EQLQa>
- Ayotte, K., Dunford, J., & Lindborg, N. (2021, February). *Afghanistan Study Group Final Report*. United States Institute of Peace. <https://bit.ly/3lzsjiP>
- Babb, C. (2021, June 14). VOA exclusive: CENTCOM head says us will not support Afghan forces with airstrikes after troop withdrawal. VOA. <https://tinyurl.com/ye68zf55>
- Baldor, L. C. (2021, September 23). In talks, Russians resist U.S. bases neighboring Afghanistan. *Arkansas Democrat Gazette*. <https://bit.ly/3Kgbg6M>
- Bartlett, J. (2021, October 28). *Sanctions by the numbers: Spotlight on Afghanistan*. The Center for a New American Security. <https://bit.ly/3qwRxld>
- BBC News (2020, November 16). *Trump 'to order further troop withdrawal' from Afghanistan and Iraq*. <https://bbc.in/3gbfG1q>
- BBC News (2021a, August 16). *Afghanistan conflict: Kabul falls to Taliban as president flees*. <https://bbc.in/3BiUAGx>
- Berger, M. (2021, July 10). Iran cheers U.S. withdrawal from Afghanistan — but fears what could follow. *The Washington Post*. <https://wapo.st/3xb1Kdl>
- Biden, J. (2021a, March). *Interim national security strategic guidance*. The White House. <https://bit.ly/3t58yJs>
- Biden, J. (2021b, April 14). *Remarks by President Biden on the way forward in Afghanistan*. The White House. <https://bit.ly/3H98OMt>
- Biden, J. (2021c, July 8). *Remarks by President Biden on the drawdown of U.S. forces in Afghanistan*. The White House. <https://bit.ly/3A3nZ88>
- Biden, J. (2021d, August 1). *Remarks by President Biden on Afghanistan*. The White House. <https://bit.ly/2XAQqLB>
- Biden, J. (2021e, August 24). *Remarks by President Biden on the ongoing evacuation efforts in Afghanistan and the House vote on the build back better agenda*. The White House. <https://bit.ly/3GxW8PH>
- Bureau of Counterterrorism. (2019). *Country Reports on Terrorism 2019*. <https://bit.ly/3A0OnhT>
- Burns, R., & Knickmeyer, E. (2021, August 16). *US official: Top commander talks with Taliban on evacuation*. Military.Com. <https://bit.ly/3ARdvYu>
- Bush, G. W. (2001, September 20). Address to the joint session of the 107th congress. In *Selected Speeches of President George W. Bush 2001-2008* (pp. 65-73). <https://bit.ly/3i5XWFR>
- Bush, G. W. (2006, September 5). Remarks on the global war on terror: The Enemy in their own words. In *Selected Speeches of President George W. Bush 2001-2008* (pp. 393-408). <https://bit.ly/3i5XWFR>
- CFR. (2021). *The U.S. war in Afghanistan: Timeline*. <https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan>
- Choi, J. (2021, August 16). *US reaches deal with Taliban on evacuations: Report*. The Hill. <https://bit.ly/3g9mnkA>
- Clarke, C. P. (2021, September 7). *Al-Qaeda is thrilled that the Taliban control Afghanistan — But not for the reason you think*. Politico. <https://politi.co/3BY3Ksd>
- Cooper, H., Gibbons-Neff, T., & Schmitt, E. (2021, April 13). Biden to withdrawal all combat troops from Afghanistan by Sept. 11. *The New York Times*. <https://nyti.ms/3wPI04V>
- Delay, G. (2021, October 6). *Will Turkey's Afghanistan ambitions backfire?* Chatham House. <https://bit.ly/3fwFxD>
- Edel, C. (2021, November 3). *What drove the United States to AUKUS?* ASPI. The Strategist. <https://bit.ly/3qrqsCm>
- Frantzman, S. J. (2021, July 11). *The Taliban are already behaving as if they run Afghanistan*. *Jerusalem Post*. <https://bit.ly/3iPqsvN>
- Gardner, F. (2021, October 11). *Afghanistan: Who are Islamic State Khorasan Province militants?* BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-asia-58333533>
- Garver, R. (2021, July 11). *US reflects on end of its 'forever war'*. VOA News. <https://bit.ly/3xfjR1T>
- George, S., & Francis, E. (2021, November 2). *Blasts and clashes at military hospital in Kabul kill 20 people*. *The Washington Post*. <https://wapo.st/3K9RbPz>
- Global Times (2021, July 16). *China, Pakistan confirm bus blast a terrorist attack for 1st time; Premier Li urges bringing perpetrator to justice*. <https://tinyurl.com/kcty3tec>
- Greenberg, K. J., Kilcullen, D., Likuski, A., Mir, A. A., & Lister, C. (2021, August 23). *Afghanistan's Collapse & the Implications for Global Jihadism and Counterterrorism*. [Zoom webinar] MEI@75. <https://bit.ly/2Wfd6jK>
- Harold, S. (2021, September 3). *Reinforcing U.S. deterrence in the Indo-Pacific after the fall of Afghanistan*. The Rand Blog. <https://bit.ly/3GAF0c6>
- Hudson, A. M. (December 6, 2021). *China's Impact on the Evolving US Footprint in CENTCOM*. *Air Force Magazine*. <https://bit.ly/3ftxIAM>
- India Today. (2021, August 16). *Taliban enter TOLO news compound in Kabul, seize all govt-issued weapons*. [Video]. <https://bit.ly/3CSni2l>

- Intelbrief (2021, May 28). *IntelBrief: The U.S. is leaving Afghanistan. What might happen next?* The Soufan center. <https://tinyurl.com/yua9z2mz>
- Iran International (2021, October 10). Iran condemns Shiite Mosque deadly bombing in Afghanistan. <https://www.iranintl.com/en/20211015001483>
- Jenkins, B. (2017, September 24). *Bush, Obama, and Trump: The evolution of U.S. counterterrorist policy since 9/11*. ICT. IDC Herzliya. <https://bit.ly/372m59Y>
- Katzman, K., & Thomas, C. (2017, December 13). *Afghanistan: Post-Taliban governance, security, and U.S. Policy*. Congressional Research Service. <https://sgp.fas.org/crs/row/RL30588.pdf>
- Kachiar, Y. (2021, May 28). *Why are the Taliban wooing a persecuted Afghanistan minority group?* The Diplomat. <https://bit.ly/37njPKZ>
- Kelly, L., & Samuels, B. (2021, August 22). *US credibility with military allies at risk over Afghanistan pullout*. The Hill. <https://bit.ly/3fqjzPg>
- Korybko, A. (2021, July 19). *These are Russia's three strategic goals in Afghanistan*. Modern Policy. <https://bit.ly/3i8oBSA>
- Kottasová, I., Starr, B., Atwood, K., Walsh, N. P., Kiley, S., Cohen, Z., Woodyatt, A., Hansler J., & Gan, N. (2021, August 18). *Evacuation from Afghanistan in final phase after deadly Kabul airport attack*. CNN. <https://cnn.it/3qwrzED>
- Kurtzleben, D. (2016, July 6) *CHART: How the U.S. troop levels in Afghanistan have changed under Obama*. NPR. <https://n.pr/3gavHVs>
- Lamothe, D. (2017, November 20). The U.S. begins bombing Taliban drug labs as Trump's Afghanistan strategy takes hold. *The Washington Post*. <https://wapo.st/3A79NV0>
- Levitt, M. (2021, March 8).: *Rethinking U.S. efforts on counterterrorism: Toward a sustainable plan two decades after 9/11*. Policy Analysis/Policy Notes 99. The Washington Institute for Near East Policy. <https://bit.ly/3mQNoM4>
- Lopez, T. C. (2021, August 24). *Nearly 22k personnel out of Afghanistan in last 24 hours*. U.S. Department of Defense, DOD News. <https://bit.ly/3DkckEP>
- McKenzie, S. (2021, August 31). *Taliban declare victory from Kabul airport tarmac after US withdrawal*. CNN. <https://cnn.it/2XbybMH>
- Mills, Lt. G. R. P. & Davidson, E. (2021, September 17). *How the Afghan withdrawal impacts US-China competition*. Defense News. <https://bit.ly/3GDDgyX>
- Mir, A. (2021). Twenty years after 9/11: The terror threat from Afghanistan post the Taliban takeover. *CTC Sentinel*, 14(7), 29-43. <https://bit.ly/3KjQ9AG>
- Muggah, R., & Rohozinski R. (2021, September 9). *Islamic State-Khorasan's reach extends far beyond Afghanistan*. Foreign Policy. <https://bit.ly/3qvL4x2>
- Nanda, P. (2021, June 27). *Why Al Qaeda's REVIVAL IN Afghanistan could spell 'big trouble' for India in Kashmir?* The EurAsian Times. <https://tinyurl.com/3excdkpe>
- NATO (2017, May 23). *NATO and Afghanistan: RSM Placemats Archive*. <https://www.nato.int/cps/en/natolive/107995.htm>
- New America (n.d.). *The War in Yemen*. <https://bit.ly/3qw6YQG>
- Noorzai, R. (2021, July 13). *Taliban active in Pakistan as dead and wounded militants arrive from Afghanistan*. VOA. <https://tinyurl.com/y2c23jrt>
- Office of the Director of National Intelligence (n.d.). *Lessons of Sept. 11, 2001*. <https://www.dni.gov/index.php/who-we-are/history>
- Office of the Director of National Intelligence (2021, April 9). *Annual threat assessment of the US intelligence community*. <https://bit.ly/3xgKGCA>
- O'Donnell, L. (2021, November 12). *Taliban splintered by internal divisions, external spoilers*. Foreign Policy. <https://bit.ly/3KintYq>
- Peters, H. M. (2021, February 22). *Department of Defense contractor and troop levels in Afghanistan and Iraq: 2007-2020*. Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R44116>
- Peshimam, G. (2021, November 2). *Dozens killed and wounded as blasts and gunfire hit Kabul hospital*. Reuters. <https://reut.rs/3ftEQYh>
- Poalzai, E., & Tawfeek, M. (2021, October 8). *Explosion at mosque in Afghanistan kills 46*. CNN. <https://cnn.it/3KeMpAc>
- Price, N. (2021, July 21). *Department Press Briefing — July 22, 2021*. U.S. Department of State. <https://bit.ly/3y8vdWN>
- Principles, standards, and procedures for direct action against terrorist targets* (n.d.). <https://bit.ly/2VdDPwA>
- Rice, C. (2009, January 13). *Signing ceremony for U.S. Government Counterinsurgency Guide*. U.S. Department of State Archive. <https://bit.ly/3KdNOqP>
- Roggio, B., & Tobin, A. (2021, September 6). *Taliban completes conquest of Afghanistan after seizing Panjshir*. FDD's Long War Journal. <https://bit.ly/3ySXS1D>
- Sayed A., & P. Clarke, C. (2021, November 4). *With Haqqanis at the helm, the Taliban will grow even more extreme*. Foreign Policy. <https://bit.ly/328I0xG>
- Seir, A., Faiez, R., Akhgar, T., & Gambrell, J. (2021, August 16). *Taliban sweep into Afghan capital after government collapses*. AP. <https://bit.ly/3CSmMkV>
- Shamsi, H. (2021, May 3). *Trump's secret rules for drone strikes and presidents' unchecked license to kill*. Just Security. <https://bit.ly/3f6klRx>
- Sim, S. (2021, June 12). *As US withdraws, Afghanistan's lure returns for Southeast Asian extremists — women and children included*. SCMP. <https://bit.ly/2UTqzxv>
- Smith, A. (2020, March 13). *Transcript Gen. McKenzie, Gen. Townsend and acting ASD for International Security Affairs Wheelbarger at HASC*. U.S. Central Command, DoD Transcripts. <https://bit.ly/3793Fon>
- Standish, R. (2021, October 5). *Taliban 'removing' Uyghur militants from Afghanistan's border with China*. Radio Free Europe. <https://www.rferl.org/a/afghanistan-taliban-uyghurs-china/31494226.html>

- Stern, J. (September/October 2015). Obama and terrorism — Like it or not, the war goes on. *Foreign Affairs*. <https://fam.ag/3IN26EW>
- Stohl, R., & Dick, S. (2021). *A new agenda for U.S. drone policy and the use of lethal force*. Stimson. <https://bit.ly/3BRRn1K>
- The Aspen Institute (2021, August 3). *2021 Aspen Security Forum: Two decades on: Lessons from Afghanistan* [Video]. Aspen Security Forum. YouTube. <https://youtu.be/CJYfcGAQyhy>
- The Economic Times. (2021, July 24). *ISIL-K leaders hope to attract intransigent Taliban, other militants who reject US-Taliban peace deal: UN report*. <https://bit.ly/3AaGJ5F>
- The Moscow Times (2021, July 23). *Russia calls Taliban “rational,” blames Afghan gov’t for blocking talks*. <https://bit.ly/3f2od6k>
- The Soufan Center (2021). *Terrorism and counterterrorism in South-East Asia — Emerging trends and dynamics*. <https://bit.ly/3xe6xuH>
- Thomas, C. (2021, September 17). *U.S. military withdrawal and Taliban takeover in Afghanistan: Frequently Asked Questions*. Congressional Research Service. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46879>
- Todd, B. (n.d.). What do we know about ISIS branch threatening Kabul evacuation? [Video]. CNN. <https://cnn.it/3qzjUoU>
- Tolo News [@TOLONews]. (September 07, 2021). *Breaking: The Taliban announced acting ministers for the future government*. [Tweet]. Twitter. <https://twitter.com/TOLONews/status/1435249739826597889>
- Toosi, N., & Seligman, L. (2021, July 2). *As the Taliban gain ground, how long can the U.S. Embassy in Kabul stand?* POLITICO. <https://tinyurl.com/cry9e3np>
- United Nations Security Council (2021, July 21). *Letter dated 15 July 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da’esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*. <https://undocs.org/S/2021/655>
- U.S. Department of Defense (2017, April 13). *U.S. bombs, destroys Khorasan group stronghold in Afghanistan*. <https://bit.ly/372GcF0>
- U.S. Department of Defense (2021, July 19). *Casualty status*. <https://www.defense.gov/casualty.pdf>
- U.S. Department of Justice (2013, May 22). *Procedures for approving direct action against terrorist targets located outside the United States and areas of active hostilities*. <https://bit.ly/377HAWY>
- U.S. Department of State (2001, October 11). *The global war on terrorism: The first 100 Days*. <https://2001-2009.state.gov/s/ct/rls/wh/6947.htm>
- White House (2018). *National Security for the United States of America*. https://www.dni.gov/files/NCTC/documents/news_documents/NSCT.pdf
- Wishnick, E. (2012). There goes the neighborhood: Afghanistan’s challenges to China’s regional security goals. *The Brown Journal of World Affairs*, 19(1), 83-100. <https://www.jstor.org/stable/24590930>
- Wright, R. (2021, August 23). Afghanistan, again, becomes a cradle for Jihadism — and Al Qaeda. *The New Yorker*. <https://bit.ly/2WtKdjK>